

BARTÓK BÉLA

és az utána következő nemzedék

Mihály András előadása az MDP
kultúrpolitikai akadémiáján

Mihály András, az MDP kultúrpolitikai akadémiaja keretében Bartók Béla és az utána következő nemzedék címmel tartott előadást a Zeneakadémián.

— A népi demokrácia Magyarországának vezető osztálya, a munkásság, mind fokozatosabban kapcsolódik be a zenei életbe. A régi, egy-kétezer emberből álló közönség a budapesti polgárságból került ki és ennek ízlése szabta meg a hangversenyek műsorát. A fel-szabadulás után a helyzet megváltozott. Zenei életünk képe mind a zenekarok működését, mind műsorukat illetőleg biztatóvá válik.

— Ha meg akarjuk keresni azt az okot, amely választalat emel a művek és a közönség közé, vissza kell nyúlnunk Bartók és Kodály működésének idejére. Kodály Zoltán köztünk él és működik ma is, semmi okunk rá, hogy zeneszerző munkásságát lezártnak vegyük. Vessük fel azonban azt a kérdést,

hogy állunk Bartók működésével

mit tartunk benne lezártnak és mit továbbfolytatásra alkalmasnak. Időszerű ez a kérdés azért is, mert a felszín alatt komoly vita folyik arról, vajjon Bartók a zene haladó, vagy dekadens irányzatához tartozik-e, vajjon a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártja Központi Bizottságának ismert határozata szemléiben: formalista-e, vagy sem.

— Bartók működésének kezdete arra az időre esett, amikor a polgári zenesznet jelesebbjei is nekiláttak felszámolni a polgári zene önlelégült-ségét.

A fiatal Bartók megérezte a korabeli magyar politikai helyzet következményeit. Es ez a következmény művészi szempontból az volt, hogy utat tört magának a népi zene kinészeihez, mert azt az irt, amely a nyugali kortársak műveiben a rendező elv hiánya miatt tétong, be akarta tölteni a népi optimizmus, a népi erő hatalma segítségével. Bartók tehát nem egyike a nyugati mestereknek, azzal a kis különbséggel, hogy műveiben népi dallamokat is felhasznált, hanem döntően más. Bartók műveire bizonyos dialektikus kettősség jellemző: egyfelől végső következtetésekig hajlása a polgári zene bomlásának, másfelől az új elemnek, a népi dallamanyagnak felszívása.

Bartók legértettebb műveiben

— nevezzük meg például a vonós zenekari Divertimentot — érkezett a szinézis állapotába, a polgári klasszicizmus formáinak tartalommal telített, gazdagabb felújítására. Ennek a klasszikus feloldásnak legfőbb eredménye Bartók egyik legutolsó műve, a nagyzenekari Concerto.

— A népdal a maga zártságában, kicsinységében tökéletes, befejezett remekmű. Eppen ez jelenti azonban

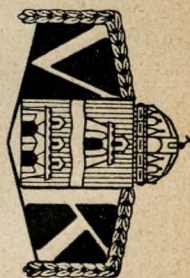
harcát mutatja be a burzsoá zavar és talajtalanság ellen a klasszikus népi gyökerű zenéért.

— A Bartók után következő nemzedéknek azonban még tovább kell mennie ennél. A mi zenénknek, ha azt akarja, hogy kapcsolata legyen közönségével, kifejezőnek kell lennie és olyan érzelmi világra kell utalni, amely a közönséggel közös és nem magánügy. A kifejezés legfontosabb eszköze: a dallam. A zeneszerzőnek a dallamon keresztül kell megtalálnia az utal közönsége szívéhez. A dallamképzés ABC-jét utolsó műveiben megírta Bartók, a mai magyar zeneszerző számára könnyebb feladatot, dallamba sűríteni az új, épülő Magyarország változatos, bő, színes érzelmi anyagát. A tétova, botladozó, szárnyatlan és széteső dallamok époly kevéssé időszerűek, mint a konokul zártak, mesterségesen primitívek, a magyar népdal eredeti formájától nem tágtitók, olyan

építő szándékú kezdeményezések

kellene, mint Veress Sándor Hegedűversenye, Kadosa Pál Brácsaversenyének lassú téttele, Szabó Ferenc Lírai Szvitjének egészséges dallamossága, Szervánszky Endre Szvitjének II. és III. téttele. A dallam reális volta — érzelmi telítettsége és érthetősége — a zenei realizmus alapja.

A mi számunkra a dallam anyag, a hangszer vagy énekhang nem lehet más, mint a kifejezés természetes eszköze. Különösen fontos ez akkor, amikor a művek előadója maga az új közönség magva: a munkás-énekkar. Az a magyar szerző, aki úgy ír a munkás-énekkar számára, hogy az győtrelem az énekeseknek, ellensége a művészet és a közönség egymásratalálásának. (Ez természetesen nem jelenti azt, hogy a zeneszerzőnek ki kell szolgáltatnia egyes munkás-énekkarok elrontott, kispolgári ízlését.) Ki kell tértünk a tömegdal kérdésére is, amelynek megszületését oly reménykedve várja a munkásság és amelynek késlekedéséért mi, magyar zeneszerzők vagyunk felelősek. A hibát ott követjük el, hogy a tömegdal kérdését elváasztottuk a művészi alkotás általános kérdéseitől. A tömegdal írása pedig kitűnő iskola annak számára, aki zene és nép közeledését meg akarja valósítani. Mi a tömegdal? Olyan dallam, amely lelkes tartalmánál és biztos vonalánál fogva népszerűvé válhat a tömegek között. Nem vagyunk hajlandók idomulni ahhoz a németes indulófajta-hoz, amelyet a régi magyar munkásmozgalom kispolgári ízlésében is megnyilvánuló opporunizmus honosított meg nálunk, sem pedig az amerikai dzsessz utálatos, magyarított formájához, amely a tánciskolákban lopta be magát a gyanutlan munkásifjúság szívébe. Tanuljunk a Szovjetunió példáján népi gyökerű, hajlékonyan kezelt, rövidségükben is nagyvonalú dala-

Közp. nyomt. XX. cs. 23. sz.

Budapestre vonatkozó újságcikkek		
Szerző:	Mihály András előadása	
Cím:	Bartók Béla	
Forrás:	Helyi sajtó	
(Hely)	1949. február 6.	(Köt. v. füz.)
(Idő)		(Oldal)
Hely		92
Idő		"1949.
Oszályozás		

Székesfehérvári házinyomda 1926 — 8861